

ГЕНОЦИДЪТ на минералната мазилка

текст: арх. Христина Врабчева

Опитвам се да си обясня феномена на стихийното топлоизолиране, който се наблюдава в България последните 10 години. Рекламите на топлоизолационни системи са насочени главно към инвеститори, които искат да завършат сградите си с минимални вложения. Освен че са евтини, те решават и въпроса с липсата на квалифицирана работна ръка за изпълнение на по-сложен детайл. За един архитект в България топлоизолационната система с минерална мазилка е най-баналният и едновременно най-труден вариант, особено ако целта е да се направи съвременна и добра архитектура.

Съществува богата палитра от мазилки, облицовки, зидарии и орнаменти, които придават на фасадните плоскости различна „фактура“, различна пластика и оттам различен образ и послание. Централните части на повечето градове в България са изградени от втората половина на XIX век до първата половина на XX век. Характерни са сградите в стил сецесион, с богата орнаментика, които са бижутата в българския архитектурен пейзаж. Не по-малка стойност имат сградите, изградени между 1930 и 1945 година. Постройките от този период представят завършената модерна българска архитектурна школа, която е в крак със световната архитектура за времето си (можем да се замислим за положението днес). Резултатите са много приятни и спокойни сгради и дори има няколко истински архитектурни шедевъра.

Осъзнаваме ли значението на тези сгради за образа на градовете, в които живеем? Още повече, че тези сгради изграждат образа и на държавата, като части от градския пейзаж, а недомислията по фасадите им уронват престижа ни като нация. Маркар защитени от Закона за авторското право, от Закона за устройство на територията, от Закона за паметниците на културата, все повече сгради се обезобразяват пред очите ни. Една част просто се разрушават, друга се реконструират нелепо, а трети се топлоизолират и им се поставя пластмасова дограма. За последното, най-нелепият пример е алуминиевата дограма, която замени оригиналната на театъра в Русе – символната сграда на града, построена в периода 1898–1902 г. по проект на арх. Раул-Паул Бранк от Виена.

ул. „Любен Каравелов“ и ул. „Паренсов“ – прекрасна сграда от 40-те години, превърната в ярък пример за пълното безхаберие спрямо обезобразяването на фасадите. Върху оригиналната мазилка с растер в причудлива форма е монтирана топлоизолационна система, остъклен е един балкон. Но нямам думи за безумната облицовка с пластмасова имитация на дъсчена обшивка, материал, характерен за евтина американска къща от покрайнините...

ул. „Граф Игнатиев“ и ул. „Дякон Игнатий“ – доскоро ъгловата сграда беше с еднородна растерна мазилка, имитираща плочи. Характерна е за целия район на Графа. Сега сградата е частично топлоизолирана с безлична бяла минерална мазилка. Ансамбловата дисхармония е очевидна.

на орнаментите по нея и структурата на оригиналната мазилка или облицовка. В голяма част от случаите поставянето на петсантиметрова топлоизолация е невъзможно, понеже нивото ѝ идва над или до това на архитектурните елементи от фасадата – рамки на прозорци, гипсови орнаменти. Друг проблем е растерът по фасадата – рустициране, имитация на облицовка с плочи или самият вид на мазилката – едро пръскана, едро влачена, орнаментирана. В този случай, първо не винаги е необходима топлоизолация, защото дебелината на зида и мазилката прекъсват топлопреминаването, и второ – фасадата на сградата не би могла да се изпълни в оригиналния ѝ вид върху пенополистиролите. Това води автоматично до търсене на топлоизолиране отвътре.

Ул. Гладстон и ул. Ангел Кънчев ъгловата сграда беше един от прекрасните примери на членение на етажите и подчертаване на хоризонталния растер със силно релефни ивици от мазилка. Това решение е характерно за доста сгради от 30те години и създава много приятна архитектуронична пластика на фасадата. Безобразно ивиците за заменени със широки райета. Богатият пластичен ефект е загубен за сметка на нелепа графичност.

По фасадите на все повече сгради можем да „прочетем“ историята на отделните собственици, на техните взаимоотношения и степента на икономическа стабилност на всеки. Можем да прочетем културата им.

Освен че частичното топлоизолиране на един апартамент има редица негативи – избиването на практически неунищожими плесени в резултат на конденз, поставянето на топлоизолация по външната страна на фасадата трябва да се съобрази с архитектурата на сградата. Ако пък не е възможно запазването ѝ, да се търси друг вариант. Други варианти има, но по традиция в България ремонтите се правят без специалисти.

Основните проблеми при повишаването на енергоефективността на фасадата на съществуваща сграда са нивата

Ул. „Иван Шишман“ – и в това топлоизолиране се губят доста от оригиналните орнаменти. Но се прави по проект и участието на архитект е очевидно. Радостно!

Топлоизолирането трябва да се извършва само след одобряване на проект в общините и Националния институт по паметници на културата. Защото ако отделният гражданин няма културата и желанието да подчини усилията си на тези на града или поне на кооперацията и е готов да обезобрази сградата, в която живее, и да я превърне в малоумно, селско чудовище, регулиращите органи са тези, които трябва да защитят обществен интерес. Именно те с най-строги мерки трябва да следят за опазването на паметниците на културата, за съхраняването на образа на града, за спазването на закона и санкционирането на незаконното строителство. Дори ако това строителство е само частично поставяне на топлоизолация, смяна на растера и детайла на дограмата и други на пръв поглед безобидни намеси, които заявяват категорично нивото на култура на обитаване на нашето общество в настоящия момент и за съжаление илюстрират една огромна деградация. ☹

Очевидно е, че най-лошите примери на подобни изпълнения се правят без специалист и без одобрени проекти, което ги прави НЕЗАКОННИ. Още по-абсурдно е личната инициатива и очертаването на границите на някой апартамент по фасадата – именно този вариант няма никаква ефективност, понеже топлинните мостове не са прекъснати, а само се създава зона с голяма температурна амплитуда, която мухлясва. Натрупването на няколко такива апартаментни „пластики“ създава съвсем нова архитектура на фасадата, която ме поставя всеки път пред дилемата да се смея ли на културата на сънародниците си или да плача пред безсилието на държавата?

